

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5:20, za pol leta K 2:60, za četrt leta K 1:30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavih po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštne in prost. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.

Spominski dan svetovne vojne.

Avstroogrski poslanik v Belemgradu, ~~Baron Gjesl~~ je popoldne dne 23. julija 1914 predložil srbski vladi noto, v kateri je očital Srbiji, da se ne ravna po izjavi srbskega poslanika z dne 13. marca 1909, s katero se je Srbija obljubila, da bo živela v „priateljskih razmerah“ z monarhijo, marveč je vpričo vlade nastalo gibanje, ki je imelo namen nekaj delov ozemlja odtrgati monarhiji. To gibanje je povzročilo zunaj kraljevinjskih meja atentate in umore. Srbska vlada je trpela „zločinsko počenjanje raznih društev in družb proti monarhiji, nebrzdano pisavo časopisja, povičevanje atentatov, udeležba častnikov in uradnikov na prevratnih gonjah, nezdravo propagando v javnem pouku in končno vse manifestacije, ki so zavajale prebivalstvo k sovraštvi napram monarhiji in nje uredbam. Ta strpnost je obstajala še v trenutku, „ko so dogodki z 28. junija vsemu svetu pokazale posledice take sirpnosti“. „Jasno je“, pravi nota dalje, „iz izjav in priznanj zločinskih povzročiteljev atentata z dne 28. junija, da je bil umor v Sarajevu zasnovan v Belgradu, da so morilci orožje in bombe, s katerimi so bili oboroženi, prejeli od srbskih častnikov in uradnikov, ki so bili člani Narodne Obrane, in da so končno zločince in njih orožje odpravili mejni organi v Bosno“. Nota je naštevala potem one zahteve, ki naj jih Srbija izpolni in odgovori na noto v 48 urah. Srbska vlada je zahteve odklonila in tako je nastalo vojno stanje med Avstrijo in Srbijo.

*

Dogodki so se vršili potem silno naglo in država za državo je zarajala v krvavem plesu. Ni še tu čas, da bi mogli brez pridržka dognati vzroke, ki so spravili to vojno v tek. Ni en sam vzrok, vzrokov je mnogo. Le to nam je danes jasno, da je to ogromno obsežnost svetovne vojne nedvomno povzročil kapitalistiški imperializem, ki stremi po moči in razvoju. Mogočnejše in bogatejše naj bi bile postale države in narodi, in vsi so pričakovali končno zmago, ki izpolni želje, pospeši blagostanje in socialno dvigne ljudstva ter bodočnost, ki prinese boljše in srečnejše dni. Osvojevalna politika in obljube lepše bodočnosti so zapeljale narode v naide in z ognjevitostjo je napolnila človeško dušo ideologija.

Toda morda še nikdar ni nezmisel svetovnega naziranja o kapitalistiški osvojevalni politiki bil tako korenito pojasnen, kakor v tej grozoviti dolgotrajni vojni, ko prinaša vsak dan zopet nova uničevanja in razdiranja. Že dejstvo, da grozovita izstradalna vojna že zdavnej ne zadeva več samo osrednje države, marveč tudi Anglijo in vsem državam sporazuma občutno nedostaja potrebnih živil, nam to potrjuje. Sodimo že kakorkoli o pomanjkanju živil v Angliji, res je ipak, da je pričela stradalna vojna, da se opažajo mogočni učinki tudi v gospodarstvu mogočne in bogate britske države, tako, da ji ne preostaja nič, kakor omejevati porabo živil. Vrhutega ogroža preživetje za bodočnost še letošnja izredno slaba letina ter nerazmerno podraženje ameriške-

ga žita. V Ameriki so obdelali mnogo manj polja nego sicer in cene žita so tako visoke, kakršnih še nikdar ni bilo. Enako je tudi v južni Ameriki; v Argentini so pridelali prav malo, tako malo, da so nekatera žita sploh prepovedali izvažati. V Kanadi so pridelali za 18 odstotkov manj kakor navadno; tujih delavcev ni bilo zaradi vojne, mnogo domačinov je pa v vojni. Tudi ta žitnica je torej slabo založena. Žetev pa tudi ne bo ugodna v Angliji, Franciji in Italiji, kjer so imeli slabo zimo ter nimajo umetnih gnojil in ne delavcev. Če se ne zgodi čudež, bomo torej imeli veliko pomanjkanje žita. Le britska Indija in Avstralija bosta morda izvažali precej žita v Evropo, toda dovažanje je težavno, ker primanjkuje prevoznih ladij vedno bolj. Podmorska vojna je za trgovstvo na morju silno občutna. V Ameriki so imeli lani ostro zimo, primanjkuje jim pa tudi kalijevih gnojil ki so jih prej naročali v Nemčiji, in zaradi tega so ameriška tla manj rodovitna. Z uvozom žita iz inozemstva tudi ne moremo računati niti po sklepu miru, in sicer zaradi tega ne, ker žita v resnici nikjer ne bo dovolj, in če bi ga bilo, bo manjkalo ladij za prevažanje. Vrhutega pa se ob vojni porabi mnogo več živil, produkcija pa pada. S temi važnimi momenti bomo morali računati v prvi vrsti. Visoke cene takoj po vojni ne bodo nižje, ker bo manjkalo blaga in ker bo tudi dovoz nezadosten. Že pred vojno se je pojavljala večja in večja draginja, vojna jo je do skrajnosti povečala. In težko je presojati že sedaj, kakšni gospodarski momenti bodo določevali cene po vojni. Profesor dr. Franc Eulenburg pravi, da bo valuta (vrednost denarja) delala velike težkoče; prepočasno dovažanje, mnogo denarja se bo moralo izdati v javne namene. Na drugi strani bo treba skrbeti za obljudenje. Po profesorjevem mnenju je padlo najmanj sedmina vseh moških v tridesetem desetletju, če ne več, razen tega se je mnogim zmanjšala pridobitna zmožnost. Produktivnost se bo torej znatno zmanjšala prav takrat, ko bi bil nje podvig najbolj potreben. Za povzdigo javnega življenja bi bilo treba zopet ogromnega kapitala. Eulenburg meni, da bi bila Nemčija v te namene potrebovala že po dveh letih vojne do šest milijard mark. Vse to nam le potrjuje, da bo po vojni zopetni podvig počasen, počasnejši, čim dalje bo trajala vojna, ker bodo potrebe po daljši vojni le še večje in minila bodo leta, preden se vojujoče in nevtralne države zopet opomorejo.

Niso to še vsi razlogi, ki jih navaja meščanski nacionalni ekonom, in tudi jih v enem članku ni mogoče omenjati vseh. Vendar pa že ti dokazujejo, če jih vpoštujemo obenem s pomanjkanjem žita, ki ga je na svetovnem trgu pospešila vojna, da je imperialistiška misel, ki še vedno prevladuje v razglatih glavah vojnih hujšakcev, bila izmed najhujših in najusodnejših iluzij, ki so jo kdaj razpršila grozovita svetovna dejstva. Iz poželenja po neomejeni oblasti in bogastvu je nastal strahoviti svetovni požar in v najlepših opevanjih so slavili bodoče blagostanje, ki bo nastalo, če bo uničen, nasprotnik. Toda čim dalje traja ta vojna, tembolj izginjajo Potemkinove vasi v meglo in čim dalje traja krvopreli-

tje, tem več krivde prevzemajo tisti, ki povzročajo nadaljevanje vojne. Vsak dan vojne pomeni izgubo ljudi in izgubo narodnega imetja in čim hujše bodo rane te vojne, tem težje se bodo zacelile.

Mezdna politika po vojni.

Delavstvo se mora že danes, to je, pravočasno zanimati v svojem lastnem interesu za razvoj narodnega gospodarstva in industrije, in sicer prav resno. Zakaj dogodki so prerahljali razmere človeštva vobče, toda kakor je utrpel posamezni sloj v človeški družbi silno mnogo, tako je delavstvo najhujše prizadeto. Podlaga, ki si jo je delavstvo za izboljšanje svojega socialnega položaja v desetletjih priborilo, je omajana. Uspehi, ki jih je doseglo pred vojno, so obetali že precej lep razvoj, a ga je sedaj dolgotrajna vojna takorekoč ustavila in zopet bomo potrebovali nekaj let, preden dosežemo tisto stopnjo v primeri s sedanji živlenskimi razmerami, na kateri smo bili pred vojno. Niti ena delavska organizacija ni mogla v vojni neovirano nadaljevati svojega blagodejnega delovanja.

Najbolj jasno in najbolj žalostno se pa izraža ta pojav v mezdni politiki. Že leta in leta so delovale strokovne organizacije z vso odločnostjo za uvedbo mezdnih pogodb. Odkar je bila prva taka mezdna pogodba sklenjena, je delavstvo spoznavalo važnost takih dogovorov v sedanjih delovnih razmerah — dasi so bile prve pogodbe jako pomanjkljive, — tako da so imeli delavci pred vojno po vseh industrijah in obrtjih bolj ali manj popolne, delne ali splošne delovne pogodbe. In čeprav niso bile te mezdne pogodbe izvedene po vseh obrtjih in podjetjih, so vendar vplivale kolikortoliko ugodno na splošno uvedbo ugodnejših delavskih razmer po vseh obrtjih, tudi po tistih, ki še niso sklenili delovnih pogodb z delavskimi organizacijami. Ali bodo delovne pogodbe, ki ne vežejo le podjetnika, marveč tudi delavce tudi v bodočnosti primerna podlaga za delovne razmere, danes ne maramo raziskovati; gotovo pa je, da je do pred vojne veljava kot taka, ker še vedno ni bila dovršena in je delavstvo jo skušalo še vedno izpopolniti, jo raztegniti na vse panoge delavskega razmerja ter se je izkazala kot najpripravnější pomoček za doseg kolektivnih (skupnih) potrebščin delavstva.

Ta razvoj, ki ni bil le v prid delavskemu razredu, morda še bolj podjetnikom in državi celoti, ni vojna le ovirala, marveč ga takorekoč popolnoma uničila. Pač je bilo še nekaj mezdnih pogodb, ki so med vojno potekle, zopet obnovljenih, mnogo pa jih je prenehalo, ko so potekle, mnogo jih je pa tudi, ki so se le navidez podaljšale in niso obvezne. Ko nastopi zopet mir in prične mirno gospodarstvo, bo manjkalo najvažnejše podlage za redno in mirno produkcijo v prav mnogih obrtjih, kjer so obstajale pred vojno mezdne pogodbe. To pa utegne dovesti do komplikacij, ki gotovo niso take, ki bi primerne pospeševale prehod v normalno gospodarstvo tako, kakor bi bilo želeti v splošnem interesu.

Te nevarnosti odpraviti bo skrb najbližje bodočnosti. Danes tlačijo delavstvo vojne razmere, omejujejo svobodo kar najbolj, zato tudi delavstvo ne občuti tako posledic, ki jih povzroča pomanjkanje mezdnih pogodb. Ko pa preneha ta pritisk, kar se zgodi takoj po sklepu miru, bo naravnost uvidela tudi naša industrija, da more uvesti redno in živahno produkcijo le, če se uvede delovne razmere primerne sedanjim življenjskim potrebam z mezdnimi pogodbami. Delavstvo je bilo v vojni ovirano, da si izboljša svoje razmere, in kdo bi se čudil, če se je zbrala v njegovi duši večja odpornost, ki ni dobila duška ob vojnih razmerah; za vse trpljenje, ki ga je delavstvo prestalo v angeljski ponižnosti, bo delavstvo, čim dobi prejšnjo svobodo, zahtevalo svoje med vojno omejevalne pravice.

Ne bo pa dovolj, da obnovimo le nepogrešljive mezdne pogodbe. Splošne življenjske razmere, ki so do gotove meje podlaga za mezdne pogodbe, so se med vojno za splošnost prav neugodno razvile in bodo trajale nedvomno še po vojni precej časa. Kratko: Draginja, ki je nastala med vojno, še tudi po vojni ne bo ponehala. Cene, ki smo jih imeli pred vojno, ne pridejo kmalu ali pa sploh ne, zato ob obnovitvi mezdnih pogodb ne bomo mogli nadaljevati tam, kjer smo prenehali pred vojno, marveč bomo morali zahtevati večje mezde, primerne obstoječi draginji. Nekakšen prehod tvorijo že draginjske doklade, ki so jih priberile strokovne organizacije. Toda podjetniki smatrajo draginjske doklade le kot izjemne dovolitve. In če jih hoče delavstvo smatrati kot izjemne pridobitve, morejo trditi k večjemu, da so penizke, in ki se je moralo zadovoljiti z njimi le zaradi pritiska vojnih razmer. Po vojni pa bo delavstvo resno delalo na to, da se spravijo mezde v soglasje z draginjskimi razmerami. Ne le, da primanjkujejo živila, nego tudi mezde so v sedanjih razmerah v primeri z draginjskimi razmerami popolnoma nezadostne. Z vojno pa morajo prenehati tudi te neznosne razmere. Če bi te razmere morale trajati dalje, bi to pomenilo propadanje delavskega razreda in obenem tudi propad narodnega gospodarstva. Izstradano delavstvo bi po vojni nikakor ne moglo izpolnjevati svojih težkih nalog, ki ga čakajo.

Tuberkuloza v Avstriji.

Doktor zdravilstva M. v. Medinger objavlja pod naslovom „Žalostne številke“ naslednje podatke:

	Nemčija	Avstro-Ogrska
Prebivalcev . . .	68.000.000	54.000.000
Za tuberkulozo umrje na leto . .	96.000	158.000
za tuberkulozne bolniške postelje .	40.000	4.000

Te številke nam pravijo mnogo. Trije smrtni slučaj za tuberkulozo na leto na 1000 prebivalcev v Avstro-Ogrski, 1:4 v Nemčiji. Izkušnja uči, da je povprečno na deset bolnikov en smrtni slučaj, torej iz tega lahko sklepamo, da so pri nas na 100 bolnikov trije tuberkulozni, v Nemčiji pa 1:4. V letih 1900 do 1916 je umrlo za tuberkulozo dva in pol milijona ljudi v Avstro-Ogrski! In večina v najlepši starosti! Te številke so pa iz mirnih let! Niti približno pa ne moremo dognati koliko se je sedaj v vojnem času tuberkuloza razpasla v vojaški službi, po ranah in boleznih, zaradi preslabega hranjenja in prenapornega dela doma, v vjetništvih itd. Poizvedbe, ki so se doslej dognale, so grozovite.

V Nemčiji imajo 764 zdravilišč, 159 okrevališč in 1300 zdravilnih postaj, v Avstro-Ogrski pa 60 zdravilišč in 40 pomožnih in zdravilnih postaj. To so težke posledice socialnopolitičnega nedelovanja pred vojno. Boj proti tuberkulozi je resnična dolžnost bodočnosti. Ta boj ni le dolžnost človekoljubnosti, marveč je potreba in za-

poved samoobrambe. Jetika je nalezljiva bolezen, nalezljivost se ob paznosti omeji, zdravniška umetnost da tudi bolnikom ob pravem času izdatno pomoč, zdravje. Zato je snovanje zdravilišč in vseh drugih naprav proti tej bolezni za človeštvo silno velikega pomena.

Draginjske doklade

za drž. uradnike, delavce in vpokojence.

Draginjske doklade za državne uradnike, delavce in vpokojence, ki jih je državni zbor dovolil, znašajo pri letnih dohodkih:

14.000 do izključno 18.000 kron pri samcih 156, pri oženjenih 1380, pri oženjenih z dvema otrokoma 1824, nad 2 otroka 2280 kron;

10.000 kron do izključno 14.000 kron pri samcih 348, oženjenih 1236, oženjenih z dvema otrokoma 1680 in nad 2 otroka 2136 kron;

6400 do izključno 10.000 kron pri samcih 720, oženjenih 1536, oženjenih z dvema otrokoma 1992, oženjenih z nad dvema otrokoma 2436 kron;

4800 do izključno 6400 kron pri samcih 1020, oženjenih 1776, oženjenih z dvema otrokoma 2232, oženjenih z nad dvema otrokoma 2676 kron;

3600 do izključno 4800 kron pri samcih 1056, oženjenih 1536, oženjenih z dvema otrokoma 1884, oženjenih z nad dvema otrokoma 2244 kron;

2800 do izključno 3600 kron pri samcih 948, oženjenih 1260, oženjenih z dvema otrokoma 1680, z nad dvema otrokoma 1968 kron;

2200 do izključno 2800 kron pri samcih 780, oženjenih 1104, oženjenih z dvema otrokoma 1464, z nad dvema otrokoma 1812 kron;

1600 do izključno 2200 kron pri samcih 612, oženjenih 912, oženjenih z dvema otrokoma 1272, z nad dvema otrokoma 1620 kron;

1400 do izključno 1600 kron pri samcih 684, oženjenih 864, oženjenih z dvema otrokoma 1056, z nad dvema otrokoma 1260 kron;

manj kot 1400 kron pri samcih 600 K, oženjenih 732, oženjenih z dvema otrokoma 936, z nad dvema otrokoma 1140 kron.

Letni izdatek za draginjske doklade znaša za uradnike, poduradnike, služe itd. 358 milijonov kron, za vse državne delavce 100 milijonov kron, za upokojence in preostale 74 milijonov kron, skupno tedaj 532 milijonov kron.

Višja obrtna šola v Ljubljani.

Na torkovi seji občinskega sveta ljubljanskega je prečital župan dopis c. kr. deželne vlade, ki ima tole vsebino:

C. kr. ministrstvo za javna dela je odobrilo z odlokom z dne 19. junija 1917, št. 37.557 XXI. c aktiviranje stavbne strokovne šole ter višje obrtne šole mehanično tehnične smeri na državni obrtni šoli v Ljubljani, — pri čemer se pa sicer vzdržuje določbe za zavod z odločbo z dne 29. septembra 1911, št. 853 XXI. b (tuuradno obvestilo z dne 4. oktobra 1911, št. 26.252) provizorično odobreni program, — počenši s šolskim letom 1917/18. Na obeh učnih oddelkih se bodo morali zaporedni razredi drug za drugim otvoriti.

Za oba učna oddelka veljajo v naredbi z dne 24. junija 1912, št. 26.130 XXI. a, predpisani sprejemni pogoji.

Poduk na stavbni strokovni šoli se mora urediti po normalnem učnem načrtu, obseženem v odredbi z dne 17. decembra 1909, št. 166 XXI. a, poduk na višji obrtni šoli mehanično tehnične smeri pa po normalnem učnem načrtu, obseženem v mini-

sterialni naredbi z dne 21. junija 1877, št. 7403, s to izpremembo, da se 1. tedensko število ur na obeh oddelkih v učnem jeziku ter v zemljepisju in zgodovini v vsakem razredu skrči za eno uro; 2. da je v obeh učnih oddelkih poduk v nemščini v vseh razredih obvezen ter se mora vršiti v enakem številu ur, kakor poduk v učnem jeziku; 3. da izostanejo praktične šolske vaje tako dolgo, da se vrnejo normalne razmere.

O tem se obvešča mestni magistrat z dostavkom, da sprejema ministrstvo za javna dela od kranjskega deželnega odbora in od mestne občine ljubljanske nameravano ustanovitev ustanov v svrhu obeh učnih oddelkov z zadovoljstvom na znanje.

Enako vzame ministrstvo za javna dela na znanje od tamošnjih zastopnikov v razgovoru dne 21. marca 1917 v imenu mestne občine ljubljanske podano izjavo na znanje, da hoče za čas do zopetne uporabe poslopja državne obrtne šole nositi eventualno potrebno stanarino za oba učna oddelka proti eventualni povrnitvi iz odškodnine, pričakovati od vojne uprave, za sedanjo uporabo poslopja državne obrtne šole, kakor tudi da hoče iz mestnih sredstev oskrbeti razsvetljavo, ter si pridržuje, da se v danem slučaju sklicuje na to izjavo.

V smislu uvodoma omenjene ministrjalne odredbe se obenem naroča ravnateljstvu državne obrtne šole, da stori vse potrebno tako pravočasno, da se bosta oba prva razreda brez zamude otvorila ob določenem terminu.

Pridobitev višje obrtne šole v Ljubljani je za jug velikega pomena. Saj nam je znano, kako prenapolnjene so vedno srednje šole, zlasti gimnazije, dasi je vobče mnogo bolj praktično realno šolstvo: realke, kmetijske in obrtne šole. S to ustanovo se podpira višje izobraževališče za delovne sloje in karnajbolj naj se delavski sloji zanimajo za obrtno šolo.

Ljubljanska občina je sklenila že na torkovi seji sicer le šest ustanov po 500 K, a tudi deželni odbor se bo moral odzvati tej potrebi. Prav primerno bi pa tudi bilo, da bi delavski zastopniki v javnih korporacijah v vseh večjih, zlasti industrijskih krajih vplivali na ustanovitev takih ustanov. To je nujno potrebno, ker so študije drage in imamo mnogo mnogo delavskih rodov, ki morejo dati svoje otroke izšolati le s pomočjo ustanov. Čim več bo ustanov, temveč nadarjenih mladih ljudi se bo dovedlo izobrazbi in rešilo mnogo talentov, ki bi se sicer ne mogli razviti.

V eni prihodnjih številkih bomo priobčili tudi nekaj navodil o sprejemanju učencev v obrtne šole, posebno, kakšno predizobrazbo morajo imeti, da se sprejmejo.

Domači pregled.

Zastopnikom organizacij in dopisnikom. Vse sodruge zaupnike prosimo, da poročajo o vseh organizacijskih pokretnostih, shodih, posredovanjih, delovnih razmerah vedno tudi „Delavcu“. Z ustanovitvijo političnega dnevnika „Napreja“ se je delo nekoliko razdelilo. Naravno je seveda, da o vseh pojavih poroča „Naprej“, ker je dnevnik za politični in socialni napredek. „Delavec“ bo obravnaval odslej večinoma socialna vprašanja ter prinašal v prvi vrsti društvene vesti, sicer pa le kratek pregled. Če „Delavec“ ne dobi poročil, se lahko pripeti, da poroča o važnih dogodkih do 14 dni prepozno. Člane organizacij pa moramo obveščati tudi v „Delavcu“ o delovanju organizacij.

Iz Ljubljanskega občinskega sveta. Župan je prebral najprej dopis deželne vlade za Kranjsko, s katerim naznanja, da je dovolilo ministrstvo za javna dela otvoritev stavbinske obrtne šole in višje obrtne šole za mehanično tehnične stroke na državni obrtni šoli v Ljubljani. Pouk v obeh oddelkih

prične z začetkom šolskega leta 1917/18. — Proračuni za mestno plinaro, elektrarno, užitninskega zakupa, pogrebnega zavoda, zastavljalnice in mestne klavnice se odobre brez debate. Ravno tako tudi proračuni za meščanski imovinski sklad, mestni ubožni sklad, mestno infanterijsko vojašnico, amortizacijski sklad mestnega loterijskega posojila. — Podžupan dr. Triller poroča potem: Stroški mestne uprave znašajo 2.314.788 K, pokritja je 1.183.110 K, primanjkljaja torej 1.131.678 K, predlaga zato povišanje dotedanje 35 odstotne doklade na 50 odstotkov na vse direktne davke, izvzemši osebne dohodarine; njegov drugi predlog gre za tem, da se kapitalizirajo vse v letu 1917/18 zapadle anuitete mestnih dolgov v znesku 258.148 in tretjič predlaga, da se ostanek primanjkljaja v znesku 73.630 K začasno pokrije iz blagajniških preostankov. Povišanje doklad od 35 na 50 odstotkov bi prinašalo 800.000 K dohodkov. Občinski svetnik Pammer je govoril proti povišanju občinskih doklad in predlaga, naj se uvede davek na vozne listke električne cestne železnice in naj prispeva mestna hranilnica k stroškom mestne uprave na ta način, da pobira od posojil mesta le tako visoke obresti, kakor jih dovoljuje za hranilne vloge. Predloge dr. Trillerja sprejme občinski svet s 16 proti 15 glasovom. — Odobri se sklep tudi za regulacijo ceste k Sv. Križu. Stroški so proračunjeni na 53.414 K.

Pripomniti pa treba, da sta poročevalci dr. Triller in tudi ravnatelj Pammer izrečno naglašala, da so viri za občino zlasti v užitnini. Podžupan dr. Triller je sicer rekel, da sodaj uživa vse dohodke užitnine dežela ter da je ta dohodek treba nahloniti občini. Vendar je pa ta težnja po obdavčenju siromašnih konzumentov.

V tajni seji je prevzela občina s plinaro za sedaj ob dosedanjih pogojih tudi vse osebe, ki je tam zaposleno.

Avstrijski državni zbor je šel na počitnice. Zborovali pa bodo odseki. Z revizijo ustave gre počasi. V državnem zboru so stranke razvijale svoje programe in ministerski predsednik Seidler je kar pozval parlament, naj pride s predlogi glede na ustavne reforme in dr. Mataja je šel v Švico, da bo tam natančneje poizvedel, kakšnega mnenja je inozemstvo glede na demokratizacijo Avstrije. Čehi glede tega vprašanja niso edini. Nemci snujejo posebno koalicijsko, ki bo skušala preprečiti zlasti narodno avtonomijo. Razpravljali so v parlamentu obširno o vojnih posledicah in o nekaterih kričečih dogodkih za časa izjemnega stanja in mnogo interpelacij so stali socialni demokrati in slovanski poslanci, hoteč popraviti minule dogodke. Tudi glede s. dr. Friderika Adlerja je staval rusinski socialist interpelacijo, ki zahteva, da se Adlerja postavi pred poroto. Zadnja seje je bila šele nekaj posvečena razpravi o miru.

Državni zbor je sprejel zakon, po katerem bodo postali tudi delavci porotniki, če plačujejo kaj direktnega davka ali ne. Dosedanja porotna sodišča prično poslovati 1. januarja 1918, na podlagi novih porotniških imenikov pa se sestavijo porotna sodišča 1. julija 1918.

V Idriji se je vršil 10. januarja shod rudarjev, ki smo o njem in o zahtevah rudarjev že obširno poročali ter je glede zahtev interveniral pri ministrstvu za javna dela sodrug Glöckl. Dovolile so se rudarjem naslednje draginjske doklade: Samcem po 40 K takoj, 80 K na 6 mesecev, skupaj 120 K. Oženjenim delavcem brez otrok in vdovcem z enim otrokom 60 K takoj, ostalo na 6 mesecev, skupaj 180 K. Oženjenim delavcem z enim ali dvema otrokoma in vdovcem z dvema ali tremi otroki 80 K takoj, ostalo na 6 mesecev, skupaj 240 K. Oženjenim delavcem z več kot dvema otrokoma in za vdovce z več kot tremi otroki 100 K takoj, ostalo na 6 mesecev, skupaj 300 K. Obenem obveščamo rudarje, da se je tudi odredilo zaračunanje in izplačilo nove vojne doklade. Delavstvo želi, da se izplačajo

draginjske doklade naenkrat kakor so se izplačale uradništvu in poduradništvu, ker se more kaj več kupiti le z večjim zneskom. Tudi to je uspeh idrijskega zavednega in organiziranega delavstva.

Na Jesenicah je imelo v nedeljo dne 8. julija delavstvo impozanten shod. Shodu je predsedoval sodrug Gabriel; poročevalec je bil sodrug Kopač iz Ljubljane. V jeseniških tovarnah ne marajo sodelovanja delavstva pri urejevanju delovnih razmer in ne v aprovizaciji. Toda v tem pogledu se bo moralo vodstvo tovarne prilagoditi razmeram in polagoma uvesti lepše ravnanje z delavstvom in se posvetovati z njim o mezdah in delovnih razmerah ter o aprovizaciji.

Novice iz Možic. Mrtvega so našli rudarja Alojzija Stane. V soboto dne 7. t. m. je šel na lov in ko je hodil po goščavi, se mu je izprožila puška. Strel ga je zadel z leve strani v hrbet mu šel skozi srce in prsa. Bil je takoj mrtev. Pokojnik zapušča vdovo in štiri otroke. — V Luderbergu je pri Smerešniku ulomil cigan v kaščo ter odnesel železode, kruha, sladkorja in en klobuk in še več drugih stvari. Cigana so prijeli in zaprli. — Tudi pri Cvelbarju na pristavi so ulomili v kaščo, pa so jih domači opazili in prepodili. Ulomilec je bila večja družba, najbrže so bili cigani. — Pri Juvancu v Javorju so ukradli okoli 40 kg suhega mesa in kruha. — Zaprli so rudarja Andreja Houmk; dolže ga, da je vzel posestnici p. d. Merdaus nekaj krompirja. — Zaprli so Janeza Koša, drvarja; obdolžen je, da je streljal srno ubogega grofa Turna, ki bo moral menda sedaj stradati. Nekateri hodijo tudi po krompir na njive, ki je zaradi letošnje suše še jako droban in je res škoda, da ni časa, da bi odebil. — Aprovizacija nam je ta mesec tudi odrekla. Občina je dobila do 13. t. m. le 8 vreč moke, kar je res premalo za prebivalstvo. Posledica je, da nekateri rudarji zaradi pomanjkanja hrane ne morejo na delo. Skoro polovico otrok ne prihaja več v šolo in naravno je, da iščejo ljudje hrano tam, kjer jo dobe.

Pivovarska industrija v Avstriji je v tej vojni silno trpela. Z njo je pretrpelo mnogo tudi delavstvo, ki je bilo zaposleno v industriji. Od letošnje žetve menda dobe pivovarne zopet nekaj več ječmena in slada za varenje piva. V alpskih deželah je bilo pred vojno 258 pivovaren in od teh jih je popolnoma ustavilo obrat 183. V Nemčiji in na Ogrskem dobivajo še razmeroma dovolj surovin za varenje; zlasti pa na Ogrskem, ki naravnost preplavljajo alpske dežele s svojim izdelkom. Ker pa ni pričakovati, da bi bilo mogoče z ozirom na razmere v preživljanju prebivalstva zaposliti pivovarne z varenjem piva, se je sprožila misel, da naj se pivovarne porabijo za sušenje sadja, zelenjave in izdelovanje marmelad, sadnega vina in mošta. Zlasti sušenje sadja in zelenjave ter izdelovanje marmelad je v sedanjem času prav posebne važnosti. S tem se utegne olajšati prehranjevanje in delavstvu v pivovarski industriji bo omogočen nekaj boljši zaslužek.

— Strojne puške, namerjene na prebivalstvo v Knittelfeldu. Poslanci sodrugi Resel, dr. Schacherl, Muchitsch in Pongratz so vložili na seji 14. julija interpelacijo glede nezmisljenih odredb ekspoziture c. kr. okrajnega glavarstva Judenburg v Knittelfeldu, ki je poklicala oddelek vojaštva s strojnimi puškami, ko je bilo prebivalstvo v Knittelfeldu ozlovoljeno zaradi skrajšanja racije moke in kruha. Interpelacija sklepa: Ali vé minister za to nezmislno in skrajno nevarno pozivanje vojaških sredstev moči po tamkajšnjem političnem uradniku? Ali hoče minister uvesti preiskavo o tem popolnoma neupravičenem postopanju in poklicati krivca na odgovornost?

— Ne sejejo, le žanjejo. Na glavnem zboru gališke „Karpatsko-petrolejske akcijske družbe“ je bilo sklenjeno izplačilo dividende po 100 kron na akcijo (lansko

leto po 75 kron). Po odpisu štirih milijonov na imobilije znaša čisti dobiček te družbe 6.332.142 kron. In vojni dobički delavcev te družbe, ki so prigarali to ogromno vsoto?

— Rudarji so lačni, to je sedaj konstatirala tudi visoka vlada. Radovedni smo, če vztraja res energično na svoji zahtevi napram Ogrski: Blago za blago! Iz rudnikov prinašajo dan za dnem onemogle rudarje, na Ogrskem, kjer vporablajo naš premog, pa imajo živil dovolj. Lepo razmerje vlada res med Avstrijo in Ogrsko.

Svetovni pregled.

— Strankini zbor socialno demokratične stranke v Nemčiji je preložen na 19. avgust zaradi stockholmske konference, ki bo 15. avgusta.

Štokholm. Pripravljalni odbor vodi dalje posvetovanja. Posvetoval se je s turškimi in nekaterimi azijskimi delegati. V meščanskih in vojaških krogih pa še niso miru nič bolj prijazni. Angleške „Times“ pravijo, da demokratizacija osrednjih držav še ni nikakšen povod za mir. Nemčija mora biti premagana. Te račune, ki zahtevajo neskončno vojno, bo skušala internacionalna preprečiti. Nemški delegat sodrug Bernstein (pristaš manjšine, ki ji pripada tudi sodrug Kautsky) je izjavil, da manjšina v Nemčiji prizna brezpogojno program ruskega delavskega in vojaškega sveta. Enako je izjavil tudi sodrug dr. Adler, češ da sedaj ni čas, da bi izdelovali spomenice, marveč čas, da glasno kličemo po miru. Predsedoval bo konferenci Branting, zapisnikar bo Huysmaus.

Splošna mednarodna socialistična konferenca se bo vršila, če ne bo posebnih ovir, dne 15. avgusta. Pripravljalni odbor in ruski Delavski in vojaški svet sta izdala skupen oklic na socialistične stranke vseh držav in mednarodno organizirana strokovna tajništva in obenem tudi opozicijske skupine. Ruski delavski svet pošlje v razne države še svoje delegate, ki povabijo stranke osebno na udeležbo. Na dnevnem redu konference bo: 1. svetovna vojna in internacionala, 2. mirovni program internacionala in 3. pota in pomoči, da se ugotovi ta program in hitro konča vojna. Namen konference v Štokholmu ni, kakor smo že omenjali, napraviti mir; naloga konference je le odpraviti zapreke in pospešiti vplivanje delavstva v boj za mir. Posvetovanja s posameznimi strankami se nadaljujejo, tako da bo vsa snov za konferenco do 15. avgusta že toliko predelana, da smemo upati, da bo imela že konferenca velik moralen vpliv na svetovno vojno in nje zagovornike.

Nemčija. Nemški državni kancler Bethmann-Hollweg je torej le odstopil. Časopisje je vzelo na znanje odstop kanclerjev z zadovoljstvom. Novi kancler je dr. Jurij Michaelis, 60leten mož, ki se ni mnogo umešaval v politiko in je bil nazadnje podtajnik in državni komisar za prehranjevanje. Michaelis je bil kandidat industrijcev, in je šesti kancler nemške zvezne države od leta 1870. Prvi je bil Bismarck (1871 do 1890), drugi general Caprivi (1890 do 1894), tretji knez Hlodvik Hohenlohe (1894 do 1900), četrti knez Bülow (1900 do 1909). 14. julija 1909 je bil imenovan za petega nemškega državnega kanclerja pl. Bethmann-Hollweg, ki je uradoval ravno osem let. Michaelis je baje jako odločen mož. Prvi hip nas navdaja nada, da bo novi kancler, ki je prvi iz meščanskih krogov, naklonjen demokratizaciji Nemčije, čeprav njegova preteklost tega izrečno ne potrjuje. Demokratizacija države na znotraj in pa jasni vojni smotri, to sta dve točki, ki jih kancler ne sme prezirati, če razume trenutek in hoče izvršiti nalogo. Tudi nemška vlada se bo morala parlamentarizirati. Od tega je tudi odvisno, ali bo Michaelis izpeljal državni voz iz blata ali ne in ali bo kot kancler res deloval na

strnjeje notranjih sil, kakor je obljubil. Prejšnji kancler se ni upal nastopiti odločno v vprašanju vojne in če se tudi njegov naslednik ne bo upal potem je ta sprememba znak majhne reakcije, ki pa v sedanjih razmerah ne more ostati trajna. Vsa znamenja kažejo, da je Michaelis pod vplivom vojne stranke.

Rusija. Ruski Delavski in vojaški svet združuje troja stremeljenja. V prvi vrsti so zastopani v njem Menjševiki (menji), to je, zmerni socialisti pod vodstvom Cezeja in Tzertellija, potem Boljševiki (bolji), radikalni socialisti pod vodstvom Lenina in kmetiški zastopniki pod vodstvom Kerenskoga. Vse te struje se zavzemajo za demokratizacijo Rusije in se obenem bore za skorajšni mir. Pač pa so zastopniki v Delavskem svetu tudi mnjenja, da se naj izvede demokratizacija tudi v drugih državah, in da se more mir uspešno skleniti le tedaj, če se sklene sporazumno z vsemi državami sporazuma. Sicer pa v Rusiji prodira bolj in bolj načelo zvezne republike med katerimi bosta najvažnejši Finska in Ukrajina. Poročila o nemirih ne prihajajo več iz Rusije v takem številu, kakor minule tedne. To dokazuje, da se revolucija vrši bolj mirnim potom in obeta precej ugoden potek.

Svetovna vojna ne počiva sicer na nobenem bojišču. Najhujši boji so bili v Voliniji in Galiciji, kjer so osrednje čete zavrtele na dveh mestih, zlasti pri Kaluszu rusko ofenzivo in zasedli zopet nekaj krajev. Na francoskem bojišču se vrše na celi bojni črti manjši boji. Z drugih bojišč ni posebnih vesti. Sarraill na Balkanu se baje namerava zopet umakniti proti Solunu.

— Grška. Iz Aten poročajo, da so nastala resna nasprotstva med novim kraljem in Veniselosem, ker zahteva Veniselos, naj krene kralj na popolnoma nova pota v notranji in zunanji politiki. Grška izvede popolno mobilizacijo.

— Nemški kurir z bombami. Na Norveškem so prijeli pred kratkim nemškega vladnega kurirja pl. Rautenfelsa, ker je imel s seboj razstrelilni material in ga spravljal po različnih hišah. Norveška je protestirala proti taki „diplomatični“ službi. Zunanji urad Nemčije „pojasnjuje“ sedaj to zadevo: Rautenfelsa je že odpustila nemška vlada iz svoje službe in zunanji urad oporeka, da bi bil imel Rautenfels uradno naročilo, naj prevaža razstrelivo.

— Odstop treh ruskih ministrov. Ruski finančni in naučni minister in minister za javno pomoč so odstopili. Prokopovič je postal minister za trgovino in industrijo, Čarnovski naučni minister.

— Ustavljen poštni promet iz Amerike. Švicarski poslanik v Washingtonu sporoča, da je generalni poštni mojster v Washingtonu ustavil 7. aprila 1917 poštni promet v Nemčijo, Avstro-Ogrsko, Bolgarijo, Turčijo in Luksemburško. Pošta iz teh dežel v Ameriko se dostavlja adresatom.

Obvestilo Unijskega načelstva.

Važno za blagajnike in člane!

Skupno načelstvo Unije rudarjev avstrijskih je sklenilo na svoji seji dne 10. maja 1917, da se nakazuje in izplačuje od 1. junija 1917 dalje

posmrtnina za člane in svojece le proti vposlatvi

potrdila smrti

na predlogu za podporo, ki ga popolnoma izpolni podružnica ali plačevalnica in

Unijske članske knjige.

Podružnicam in plačevalnicam se dopoljšujejo te dni potrebne tiskovine (2 obrazca) v primernem številu. Ravnanje je enako kakor pri vojni podpori, le da se pri zahtevi posmrtnine sme rabiti edino rumeni tiskovini, dočim se morajo rabiti pri vojni podpori tudi vbodeče beli obrazci. Nikar torej ne zamenjajte tiskovine! Za potrdila smrti, ki jih napravi župni ali občinski urad, zdravnik, bolniška blagajna, eventualno bolnišnica, se morajo rabiti izključno rumeni obrazci, ki jih je izdala Unija; dobe se pri vseh blagajnikih.

Sklenjeni ukrepi so bili potrebni, da se odpravijo vbodeče zamudne pisarije, ki so često zavlačevale izplačilo posmrtnine.

Blagajnike prosimo, da ravnaajo točno po tem sklepu, ker bi sicer ne bilo mogoče nakazati pogrebno.

Načelstvo Unije.

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

„Proletarci vseh dežel združite se!“

Spomni se podpornega sklada!

500 KRON

vam plačam, če ne odpravi moj uničevalec korenin „Ria-Balsam“ vaša kurja očesa, bradavice in oroženelo kožo v treh dneh brez bolečin. Cena lončku s poroštvenim listom K 175, trije lončki K 450, 6 lončkov K 750.

Stotine za hvalnih in priznalnih pisem. Kemi, Košice (Kasehau, Kassa) 1. pošt. predal 12/391, Ogr.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Rošenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
	1/21.—1/23		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1—3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih, Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolnišcina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica šte. 6.

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a č l a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Božidar Kisel, Tret nje	od 8. do 11. dop.	Sodni okraj Višnja gora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe za-
stoj in franko.